

לישראל	ההגנה	צבא
צה"ל	דובר	חטיבת
ציבור	קשרי	ענף
הציבור	פניות	מדור
03-5695757/1657		טל':
03-5693971		פקס:
התשע"ה	בתמוז	ה'
2015	ביוני	22



לכבוד

גב' יעל שטיין**הנדון: תגובת דובר צה"ל**

מזה זמן רב שלא הועבר להתייחסותנו דו"ח כה מוטה וכה רחוק מהאמת. למקרא הדו"ח, נשאלת השאלה האם מחבריו פעלו ברשלנות או שמא הם מתעלמים בזדון מהעובדות. קריאת מסקנות הדו"ח, אשר אין בהן כל המלצה ראויה ליישום, מוכיחה כי מטרתו אינה לסייע למערכת לשפר את עבודתה, אלא לקעקע את הלגיטימיות שלה, גם במחיר התעלמות מוחלטת מהפסיקה העקבית של בתי המשפט הצבאיים באיו"ש בסוגיית המעצר עד תום ההליכים.

הערות כלליות

על אף המציאות הביטחונית המורכבת באיו"ש, מאז תחילת שנות ה-2000 בתי המשפט הובילו שינויים משמעותיים ביותר בהלכות הקשורות למעצר, ובכלל זה למעצר עד תום ההליכים. שינויים אלה, שעיקרם קירוב הדינים בין המשפט באיו"ש לבין המשפט הנוהג בישראל, הביאו לשיפור ניכר בהגנה על זכויותיהם של חשודים ונאשמים. מעבר לכך, השינויים בפסיקה הביאו את המחוקק לתקן את החקיקה בסוגיות רבות, והכול מתוך מטרה ליצור איזונים נכונים בין צורכי הביטחון לבין זכויות הפרט.

השימוש המניפולטיבי שנעשה בדו"ח בפסיקתם של בתי המשפט באיו"ש להעלאת טענה כי ההלכות שנקבעו אינן מיושמות, חוטא לאמת ומלמד על ההטיה הברורה שהובילה את כותבי הדו"ח. ההתעלמות המוחלטת **מעשרות החלטות**, בהן בית המשפט יישם את העקרונות אותם קבע והורה על שחרור נאשמים, בולטת. הארגון לא עשה מאמץ מינימאלי להפיק נתונים סטטיסטיים מתוך פסיקת בית המשפט הצבאי לערעורים באיו"ש, המתפרסמת כל העת. הארגון לא טרח לאסוף נתונים, באמצעות תצפיות לאורך זמן בדיונים הפומביים המתקיימים בבתי המשפט מדי יום, ואף לא מאתרים משפטיים מקוונים הנגישים לכל משפטן. כל אלה, לצד הניתוח הסטטיסטי המטעה, המפורט בפרק הנתונים, מלמדים על חוסר תקפות מסקנות הדו"ח במישור העובדתי. מעבר לכך, לוקה הדו"ח באופן שיטתי בציטוטים שהוצאו מהקשרם, המעוותים את כוונת הכותב.

יתרה מזו, ההתייחסות לסוגיות המשפטיות של "ראיות לכאורה", עילות מעצר והיזקקות לחלופת מעצר, מלמדת כי עורכי הדו"ח בחרו במכוון להתעלם מההלכות המושרשות של בית המשפט העליון, על פיהן פועלים שופטי בתי המשפט הצבאיים בסוגיות המדוברות.

להלן נפרט, תוך התייחסות לדו"ח:

הקדמה

להבנת נושא המעצרים באיו"ש, יש לציין כי בפני בתי המשפט הצבאיים באיו"ש מובאים לרוב חשודים ונאשמים בעבירות חמורות, חלקן חמורות ביותר, אשר עניינן בפעילות טרור או בעבירות אלימות. עבירות אלה מלמדות לעתים קרובות על מסוכנות משמעותית. על רקע זה, קבע בית המשפט העליון בבג"ץ 3368/10 האגודה לזכויות האזרח נ' שר הביטחון (פורסם בנבו, 14.09.15):

"תכלית דיני המעצרים, לרבות באזור, היא לאזן בין האינטרס הציבורי שבחשיפת עבריינות ובמניעתה, לבין שמירה על זכויותיו של החשוד. יש לזכור כי לאזור יש מאפיינים ייחודיים הנובעים מהמציאות הביטחונית וממהות השלטון הצבאי החלים בו, מהצרכים הביטחוניים ומקשיים באכיפת הדין, נוכח היעדר שליטה ישראלית בחלק מהשטח."

עוד נציין, כי על אף שהחקיקה באזור כוללת הסדרה חלקית בלבד של דיני המעצרים והיא מדגישה את צורכי הביטחון, כבר בתחילת שנות ה-2000, החלו בתי המשפט לאמץ את עקרונות החוק הישראלי בתחום דיני המעצרים. כך, בשיא תקופת הפיגועים של תחילת שנות ה-2000, בתי המשפט הצבאיים קידמו באופן משמעותי ביותר את עקרונות ההליך ההוגן והשמירה על זכויותיו של החשוד והנאשם בשורה ארוכה של החלטות ששינו את פני דיני המעצרים. בהמשך לפסיקת בית המשפט העליון לאחר חקיקתו של חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) התשנ"ו – 1996, פסיקת בתי המשפט הצבאיים באיו"ש הכירה במרכזיות הזכות לחירות (ראו לדוגמא ע"מ 3603/05, דואס נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 29.12.05) וע"מ 1271/06 התוב"ץ נ' נחלה (פורסם בנבו, 22.02.06)). הפסיקה אף הדגישה את חשיבות ההקפדה על זכויות החשוד והנאשם. מתוך כך, הודגשו זכות הטיעון (ע"מ 3386/05, חמאד נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 07.12.05), זכות הייצוג (ע"מ 2019/06, אלמשאני נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 17.04.06), זכות הנוכחות וזכויות אחרות. בהתאם, בתי המשפט הצבאיים באיו"ש פסקו פעם אחר פעם לשחרר חשודים ונאשמים שזכויותיהם הדיוניות ומהותיות נפגעו (ראה דוגמאות ספורות מני רבות ע"מ 1060/05, חמאייסה נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 19.01.05), אלמשאני הנ"ל, ע"מ 3664/09, התוב"ץ נ' אבו עיד (פורסם בנבו, 30.12.09), ע"מ 2431/11, התוב"ץ נ' צבארנה ואח' (פורסם בנבו, 03.11.11)).

הדברים בולטים במיוחד בנושא המעצר עד תום ההליכים. בנושא זה, על אף שלא הייתה לו הסדרה חקיקתית, אימצו בתי המשפט הצבאיים את עילות המעצר המקובלות בישראל ואת הצורך בבחינת חלופות מעצר בכל תיק ותיק (לפירוט השינוי העקרוני שחל בסוגיה זו, ראה בהרחבה ע"מ 4757/07, עבד אלעזיז נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 29.04.10)).

פסיקה זו של בתי המשפט הצבאיים, המצוטטת באופן חלקי ומגמתי בדו"ח, לא נותרה אות מתה, אלא שינתה לחלוטין את המצב המשפטי. מאז, מעבר לבדיקת קיומן של ראיות לכאורה בהתאם לכללים המקובלים במערכת המשפט הישראלית, נבחנת בדקדקנות קיומה של עילת מעצר וקיומה של חלופה.

כל אלה נעשים בהתאמה מלאה להלכות בית המשפט העליון, שאישר את קביעותיו של בית המשפט הצבאי לערעורים באיו"ש בשורה של החלטות בנוגע לדיני המעצרים (בג"ץ 3687/10 חאג' נ' ביהמ"ש הצבאי לערעורים (פורסם בנבו, 14.11.10), בג"ץ 1466/12 דויכאת נ' בית המשפט הצבאי לערעורים (פורסם בנבו, 22.2.12), בג"ץ 7925/12 ג'ברין נ' ביהמ"ש הצבאי לערעורים באיו"ש (פורסם בנבו, 10.02.13)).

ראיות לכאורה

הטענות המופיעות בדו"ח בנוגע לסטייה מהלכות בית המשפט העליון באשר לתשתית הראייתית הלכאורית הדרושה אינן מבוססות ואין להן כל אחיזה במציאות. הרף הראייתי הנדרש זהה לחלוטין לרף הקיים בישראל. הטענה כי בתי המשפט הצבאיים באיו"ש מתעלמים מהפסיקה וקובעים כי קיימות ראיות לכאורה גם "במקרים של ראיות קלושות, קיימות בעיות בגביית ההודאות או סתירות בראיות התביעה" נסתרת בפסיקה עקבית (ראו ע"מ 1117/11 שאהין נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 16.02.11), ע"מ 1358+1357/14 התוב"ץ נ' תמימי (פורסם בנבו, 10.03.14)). בניגוד לרושם שנוצר מקריאת הציטוטים החלקיים של ההחלטות המובאות בחלק זה של הדו"ח, בכל המקרים האמורים ביהמ"ש נימק מדוע הוא בוחר להסתמך על הראיות, גם בשים לב לטענות הסנגוריה נגדן. הופעל שיקול דעת והוסקו מסקנות משפטיות מבוססות (בעניין זה מוצע במיוחד לקרוא את ההחלטות המלאות בע"מ 1035/13 סמחאן נ' התוב"ץ, הערה 70 בדו"ח ובע"מ 1770/14 ואח' התוב"ץ נ' שתיוי, הערה 71).

מעבר לכך, בתי המשפט אימצו את ההלכה לפיה גם כאשר קיימות ראיות לכאורה, אך אלה סובלות מפגם המפחית מעוצמתם, יש מקום להורות על שחרור (ע"מ 2731/05 התוב"ץ נ' רג'בי (פורסם בנבו, 06.10.05) ע"מ 1159/14 רמזאן נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 12.2.14), ע"מ 3293/14 אלשובכי נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 14.12.14), ע"מ 3484/14 התוב"ץ נ' מסאלמה (פורסם בנבו, 04.01.15), ע"מ 1273/15 התוב"ץ נ' אבו טביך (פורסם בנבו, 16.02.15) ע"מ 1614/15 התוב"ץ נ' חטיב, (פורסם בנבו, 7.5.15), ע"מ 1801/13 התוב"ץ נ' אלעזה (פורסם בנבו, 10.07.13), ע"מ 2188/08 התוב"ץ נ' אבו חלימה (פורסם בנבו, 8.4.08).

בכל הקשור לתשתית הראייתית, בתי המשפט מסתמכים על מגוון רחב של ראיות, ביניהן גם הודאות והפללות. אלה הם תוצרי החקירה המקובלים בכל חקירה פלילית ואין בעניין זה כל דבר ייחודי לבתי המשפט הצבאיים. הטענה כי בתי המשפט מתעלמים מפגמים העולים על פני החומר הראייתי, משוללת כל יסוד בפסיקה. ההיפך הוא הנכון. כאשר עולה כבר בשלב המעצר עד תום ההליכים פגם מבוסס, להבדיל מטענה בעלמא, בית המשפט בוחר את הדברים ולעתים קרובות מורה על שחרור (ע"מ 1914/06 סוויטי נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 23.4.06), ע"מ 1435/12 גועבה נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 19.03.12)).

הדברים נכונים גם לטענה שבתי המשפט מסתמכים בעיניים עצומות על הפללות. כל ראייה נבחנת הן כשלעצמה והן ביחס לראיות האחרות, והטענה כי תמיד ניתן להפללות משקל גבוה נסתרת בפסיקה עקבית (ראו ע"מ 2723/05 התוב"ץ נ' אבו סנינה (פורסם בנבו, 02.10.05), ע"מ 1812/13 התוב"ץ נ' עווד (פורסם בנבו, 17.07.13), ע"מ 1814/13 התוב"ץ נ' עליאן (פורסם בנבו, 22.07.13), ע"מ 1075/12 התוב"ץ נ' יאסין (פורסם בנבו, 11.01.12), ע"מ 1789/13 התוב"ץ נ' חויח (פורסם בנבו, 07.07.12), ע"מ 3293/14 אלשובכי נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 14.12.14)).

יתרה מכך, הטענה כי קיומה של הודאה יספיק לקבוע כי ישנן ראיות לכאורה סותרת את הפסיקה ואת הנוהג. בהעדר תוספת ראייתית יקבע בית המשפט כי אין די ראיות לכאורה (ע"מ 3582/07 אלבזן נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 10.09.07)). על רקע הלכה ברורה זו, הדברים שנרשמו בדו"ח בעניין זה מהווים הטעייה מכוונת.

הטענה כי בית המשפט משחרר רק במקרים חריגים, גם כאשר הראיות פגומות, אינה עולה בקנה אחד עם הפסיקה (ע"מ 3484/14 התוב"ץ נ' מסאלמה (פורסם בנבו, 04.01.15), ע"מ 1808/13 התוב"ץ נ' ברגותי (לא פורסם), ע"מ 2422/12 התוב"ץ נ' טהא (פורסם בנבו, 04.10.12) ע"מ 2142/14 התוב"ץ נ' אבו מריה (פורסם בנבו, 16.09.14), ע"מ 2004/12 התוב"ץ נ' נאפע (פורסם בנבו, 01.07.12) ורבות אחרות).

אשר לטענות המועלות בדו"ח בנוגע לסוגיות פרטניות, לדוגמה, כי הפסיקה לא הבהירה מהי רמת הפירוט הנדרשת כדי שהפללה של מספר נאשמים תיחשב כראיה מספקת, הדבר מלמד על חוסר הבנה במהות הבדיקה של ראיות בשלב זה, ואף בשלב הכרעת הדין. אין מדובר בהליך טכני בו בודק בית המשפט התקיימות תנאים מוכתבים מראש, אלא בבחינת עוצמת הראיות, כחלק ממארג הראיות הכולל המוצג בתיק. כל מקרה נבחן לגופו. בכך אף טמונה התשובה לביקורת של עורכי הדו"ח על הימנעות השופטים הצבאיים מלהורות **אוטומטית** על שחרור קטינים שנחקרו תוך פגיעה לכאורית בזכויותיהם. גם בסוגיה זו, ניכר חוסר בקיאות של עורכי הדו"ח בהליכים פליליים למעשה ובפסיקת בתי המשפט הישראליים, התואמת את פסיקת בתי המשפט הצבאיים. גם כאן, ביהמ"ש שוקל את כלל השיקולים הרלוונטיים, תוך מתן משקל רב לפגיעה הנטענת, שהביא, במקרים רבים מאוד, לשחרור כאמור. גם בעניין זה, כמו בסוגיות רבות נוספות בדיני המעצרים, נמנע המחוקק ונמנעת הפסיקה מקביעת כללים הכובלים את שיקול דעתם של השופטים, מאחר שאלה עלולים לפגוע בצדק ולהפר את האיזון הראוי בין העקרונות המנחים את ביהמ"ש בביקורת השיפוטית על מעצר.

גם לעניין פרק זה, ניכרת המגמתיות בה צוטטה הפסיקה. כך לדוגמה ליד הערה 65, מובאים דברי ביהמ"ש לערעורים באיו"ש כאסמכתא לטענה שבתי המשפט אינם בוחנים טענות של נאשמים בשלב הדיון במעצרים עד תום ההליכים. ברם, עיון באותה החלטה מלמד כי זו דנה בסיטואציה שונה לחלוטין, לפיה, תוך כדי ניהול הוכחות, ביקש נאשם להשתחרר על רקע הטענה לכרסום ראייתי, טענה שביהמ"ש דחה לגופה.

עילות המעצר

גם בנושא עילות המעצר הולכים בתי המשפט הצבאיים באיו"ש עקב בצד אגודל אחר פסיקת בית המשפט העליון.

עילת המסוכנות

בניגוד לאשר נכתב בדו"ח, מעולם לא נקבעה "מסוכנות אוטומטית" בעבירות מסוימות, אלא חזקת מסוכנות הניתנת לסתירה, כמקובל גם בחוק המעצרים החל בישראל (לגבי סתירת החזרה, ראו לדוגמה ע"מ 1397/11 התוב"ץ נ' דאהר). עם זאת, לא ניתן להתעלם מהמציאות הקיימת באזור, המשליכה על המסוכנות, כפי שגם נקבע בפסיקתו של בית המשפט העליון.

דוגמה טובה לכך היא ההתייחסות לעבירת היציאה מהאזור ללא היתר (שהייה בלתי חוקית). ראשית, נדגיש כי הלכת בית משפט לערעורים בסוגיה זו זכתה ל**אישור** בית המשפט העליון בבג"ץ

7925/12 ג' ברין נ' ביהמ"ש הצבאי לערעורים באיו"ש (פורסם בנבו, 10.02.13). שנית, מעניין לציין שעורכי הדו"ח התייחסו להחלטה שניתנה בשנת 2001, לפני למעלה מעשור. הציטוט החלקי מהחלטה זו חוטא לאמת, זאת לנוכח ההתעלמות המוחלטת מהתקופה בה ניתנה, היינו בשיא תקופת הפיגועים. באותה החלטה, הדגיש ביהמ"ש את הנסיבה המשמעותית האמורה. עורכי הדו"ח לא מצאו לנכון לציין את שכתב ביהמ"ש מיד לאחר הציטוט המובא: "מי שנכון, לעת הזאת, לא רק לצאת לישראל ללא היתר, אלא מוסיף ומקשה על כוחות הביטחון למלא תפקידם על ידי שימוש בתיעוד מזויף, לא רק מונע מכוחות הביטחון מלאתר ומלטפל במפגעים המנסים להיכנס לתחומי מדינת ישראל...". הציטוט מהחלטה נוספת סותר את הטענה של מעצר אוטומטי, שכן מודגש בו שהעבירה עשויה להקים עילת מסוכנות, בניגוד לטענה כי זו נקבעת באופן אוטומטי (ראו הציטוט ליד הערה 83).

חמור מכך, עורכי הדו"ח לא טרחו להתייחס לפסיקה החדשה בעניין, אף שזו הייתה מוכרת להם. כך לדוגמה, משום מה, לא הובאה בחלק זה הפסיקה בעניין אלסיק המצוטטת בהערה 105 לדו"ח בהקשר אחר, למרות שבאותה החלטה קיימות קביעות ברורות מאוד בנוגע לסוגיה של מעצר ושחרור בעבירות אלה (וראו גם ע"מ 1194/12 התוב"ץ נ' זיר (פורסם בנבו, 06.02.12), ע"מ 1111/12 צבאונה נ' התוב"ץ, ע"מ 1147/13, קבהא נ' התוב"ץ (פורסם בנבו 10.02.13 והפסיקה מצוטטת בו, ע"מ 2095/12 התוב"ץ נ' אבו עיד (פורסם בנבו, 22.07.12), ע"מ 2180/12 התוב"ץ נ' נאצר (פורסם בנבו, 08.08.12)). בדומה, מן ההגינות היה לציין שכיום התביעה הצבאית כלל אינה מבקשת מעצר עד תום ההליכים במקרים של יציאה בודדת לישראל ללא היתר וכי גם במקרים אחרים מורה בית המשפט על שחרור בחלופה כדבר שבשגרה.

גם בנושא עבירת ידוי האבנים, שאין להמעיט במסוכנותה, הדו"ח בוחר לצטט באופן מגמתי החלטות בהן השופטים הורו על מעצר, מבלי לפרט את העובדות הספציפיות של האירוע. לצד החלטות אלה, נוכל להפנות לעשרות החלטות בהן בתי המשפט הורו על שחרור בעבירה זו (ראו לדוגמה ע"מ 4497/08 התוב"ץ נ' ע.ח (פורסם בנבו, 25.09.08) והפסיקה המצוטטת בו, ע"מ 2409/10 מרואני נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 14.10.10), ע"מ 2559/10, אבו האשם נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 04.11.10), ע"מ 1943/13 התוב"ץ נ' צעאידה (פורסם בנבו, 15.08.13), ע"מ 1471/12 התוב"ץ נ' א.ב (פורסם בנבו, 26.03.12), ע"מ 1788/13 התוב"ץ נ' עגמה (פורסם בנבו, 07.07.13), ע"מ 2422/12 התוב"ץ נ' טהא (פורסם בנבו, תיק (יהודה) 1353/10 התוב"ץ נ' נאפע, תיק (יהודה) 1239/10 התוב"ץ נ' חואגה, ע"מ 2664/12 התוב"ץ נ' חמאיל (פורסם בנבו, 28.11.12) והפסיקה המצוטטת בו. ע"מ 1336/12 התוב"ץ נ' נאסען (פורסם בנבו, 13.03.12), ע"מ 1250/12 התוב"ץ נ' והדאן (פורסם בנבו, 14.02.12) תיק (יהודה) 4251/12 התוב"ץ נ' א.ע, ע"מ 1812/13 התוב"ץ נ' עווד (פורסם בנבו, 17.07.13), ע"מ 1218/12 התוב"ץ נ' אלכואזבה (פורסם בנבו, 06.12.14), ע"מ 1262/13 התוב"ץ נ' אלחדאד (פורסם בנבו, 07.03.13)

גם בנושא חברות בהתאחדות בלתי מותרת אין מעצר אוטומטי (בעניין זה ניתן להפנות שוב למספר דוגמאות מיני רבות: ע"מ 1888/06 התוב"ץ נ' מרגאן (פורסם בנבו, 02.04.06) ע"מ 1914/06 סוויטי נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 23.04.06), ע"מ 1631/09 התוב"ץ נ' אבו חמד (פורסם בנבו, 09.03.09), ע"מ 2201/12 התוב"ץ נ' עליאן (פורסם בנבו, 02.09.12), ע"מ 1159/14 רמדאן נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 12.02.14), ע"מ 1038/13 בני עודה נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 16.01.13), ע"מ 1713/10, נצר נ' התוב"ץ (פורסם בנבו, 13.6.10).

נשוב ונדגיש, על כן, כי בכל הקשור לעילת המסוכנות, כמו ביתר הנושאים הקשורים לדיני המעצרים, פסיקת ביהמ"ש הצבאי לערעורים באיו"ש אימצה את הלכות ביהמ"ש העליון. לפיכך, כל מקרה נבחן לגופו ונבחנת המסוכנות האישית של הנאשם, בהתאם לנסיבותיו ולנסיבות המקרה. רבים הם המקרים בהם, על אף קיומה של תשתית ראייתית לכאורית לביצוע עבירות ביטחוניות, ביהמ"ש אינו מתרשם ממסוכנות ומורה על שחרור (ראו לדוגמא ע"מ 1006/09 **סוארכה נ' התוב"ץ** (פורסם בנבו, 11.01.09), ע"מ 2515/10, **נתשה נ' התוב"ץ** (פורסם בנבו 28.10.10), ע"מ 1287/11 **קאדי נ' התוב"ץ** (פורסם בנבו, 28.02.11), ע"מ 2258/14 **קואסמה נ' התוב"ץ** (פורסם בנבו, 30.07.14), ע"מ 3385/14, **חזאדה נ' התוב"ץ** (פורסם בנבו, 25.12.14)). מעבר לכך, ביהמ"ש פועל על פי העקרונות המקובלים בנוגע לחלוף הזמן מאז ביצוע העבירה, שיהוי במעצר ובפתיחת החקירה, מעצר בלתי חוקי וכן שוויון בין נאשמים, כגורמים המשפיעים על החלטת המעצר.

לא למותר לציין עוד, כי ביהמ"ש לערעורים באיו"ש פסע בעקבות פסיקת ביהמ"ש העליון והכריע כי, ככלל, בעבירות רכוש, לא קמה עילת מסוכנות (ע"מ 3540/08 **אזער נ' התוב"ץ** (פורסם בנבו, 15.07.08)) וראה גם ע"מ 1191/12 **התוב"ץ נ' שנדי** (פורסם בנבו, 08.12.12), ע"מ 1926/13 **התוב"ץ נ' עיסא** (פורסם בנבו, 26.08.13).

עילת החשש להימלטות

באשר לחשש להימלטות, ההלכה הינה הפוכה משנטען בדו"ח. על כן, לא בכדי הדו"ח אינו תומך את דבריו בפסיקה של בית המשפט לערעורים באיו"ש. גם בהחלטה היחידה המצוטטת (ע"מ 1940/14 **התוב"ץ נ' אבו חסן** (פורסם בנבו, 02.07.14)), הורה ביהמ"ש על שחרור הנאשם (מבלי שכותבי הדו"ח טרחו כמובן לציין זאת), בניגוד מוחלט לרושם הנוצר למקרא הציטוט המובא בדו"ח.

חלופות מעצר

גם בעניין זה הדו"ח מתעלם לחלוטין מההלכות הברורות של ביהמ"ש לערעורים באיו"ש ומיישומן הלכה למעשה. הציטוט המגמתי של קטעי דברים, מתוך מטרה ליצור רושם שבתי המשפט הצבאיים אינם תרים אחר חלופה, מטעה ומעוות.

על אף היעדר שיתוף פעולה מצד הרשות הפלסטינית וקשיים ייחודיים לאזור, הכרוכים בפיקוח על עמידה בתנאי שחרור, במקרים המתאימים, בתי המשפט הצבאיים אינם מהססים להורות על שחרור נאשמים בחלופות שונות, הכוללות הפקדה כספית, ערבויות, מעצר בית או מגבלות תנועה נוספות.

הגדילו לעשות כותבי הדוח כאשר ציטטו חלק מההחלטה בע"מ 2616/11 **התוב"ץ נ' פלוני** (פורסם בנבו, 18.07.12), בה ביהמ"ש לערעורים באיו"ש קבל על אי קיומם של תסקירי מעצר וביקש את סיועו של הסנגור במציאת חלופת מעצר בלתי שגרתית בנסיבות העניין. באותו מקרה, הורה ביהמ"ש על שחרור נאשם שניסה לזרוק בקבוק תבערה לעבר כוח אבטחה במחסום קלנדיה, זאת על אף המסוכנות הנלמדת מהמעשה. הנה לנו מקרה הממחיש היטב את רצונו של ביהמ"ש לא לפסוח על כל חלופה אפשרית, גם אם היא מחייבת סיוע של גורם חיצוני (לדוגמאות נוספות בהן ביהמ"ש הורה על שחרור תוך הסתייעות בגורמי חוץ, נפנה למשל לע"מ 1662/14 **חסונה נ' התוב"ץ**

(פורסם בנבו, 19.05.14), ע"מ 1079/15 **פלונית נ' התוב"ץ**, (פורסם בנבו, 12.03.15), ע"מ 1488/12 **התוב"ץ נ' עלמי** (פורסם בנבו, 29.03.12).

זאת ועוד, אין ההחלטה האמורה בבחינת חריג, שכן מעשים שבכל יום שבת המשפט הצבאיים מורים על שחרור נאשמים לחלופת מעצר, תוך שהם מדגישים כי הארכת המעצר תעשה רק במקרים בהם אין חלופה מתאימה (ע"מ 1365/15 **התוב"ץ נ' טיטי** (פורסם בנבו, 18.03.15), ע"מ 2649/11 **אלסיק נ' התוב"ץ** (פורסם בנבו, 11.12.11), ע"מ 3173/09 **שתייה נ' התוב"ץ** (פורסם בנבו, 15.10.09) ע"מ 1435/12 **התוב"ץ נ' גועבה** (פורסם בנבו, 19.03.12) ע"מ 1303/12 **התוב"ץ נ' גמעה** (פורסם בנבו 18.03.12) ע"מ 1466/12 **התוב"ץ נ' אבו סעדה** (פורסם בנבו, 22.03.12) ע"מ 2625/14 **התוב"ץ נ' אלהזלין** (פורסם בנבו, 22.09.14), ע"מ 1698/13 **התוב"ץ נ' סאלם** (פורסם בנבו, 20.06.13), ע"מ 1531/13 **התוב"ץ נ' גהאלין** (פורסם בנבו, 12.05.13), ע"מ 2778/12 **התוב"ץ נ' בני עודה** (פורסם בנבו, 23.12.12), ע"מ 2201/12 **התוב"ץ נ' עליאן** (פורסם בנבו, 02.09.12), ע"מ 2575/12 **התוב"ץ נ' רבאע** (פורסם בנבו 06.11.12), ע"מ 1244/13 **התוב"ץ נ' עצאפרה** (פורסם בנבו, 04.03.13).

תסקירי מעצר

בדו"ח מוצגת תמונה לפיה השופטים נעדרי מידע בנוגע לנאשם. הדברים רחוקים מאוד מהמציאות. ראשית, השופטים עומדים על קבלת מירב המידע מהנאשם, מסגורו ומקרובי משפחתו. שנית, בתי המשפט הם אשר יזמו את עריכתם של תסקירי מעצר עוד בטרם הוסמכו במפורש בחקיקה לעשות כן. פועלם של בתי המשפט בתחום זה הינו דוגמה אחת מני רבות לשמירה ההדוקה על זכויותיהם של החשודים והנאשמים להלכה ולמעשה.

שחרור בערבות

אכן, במציאות הקיימת באיו"ש, ולנוכח השליטה המצומצמת של צה"ל בחלק מהשטח, הבאתו של אדם לבית המשפט כרוכה לעיתים קרובות בסיכון כוחות הביטחון. על כן, קיימת נטייה להשתמש בהפקדה כספית כתנאי לשחרור על מנת להבטיח את התייצבותו של הנאשם להליך בעניינו. הדבר נעשה תוך התחשבות במהות העניין וביכולת הכלכלית של הנאשם. בתי המשפט פועלים על פי ההלכה, לפיה יש לקבוע תנאים בהם יוכל הנאשם לעמוד (ע"מ 1640/06 **התוב"ץ נ' אבו צלאח** (פורסם בנבו, 14.03.06), ע"מ 2564/11 **אלג'עברי נ' התוב"ץ** (פורסם בנבו, 08.01.12)). ואכן, בפועל, במרבית ההחלטות בהן נקבע סכום ערובה כתנאי לשחרור, הנאשמים משתחררים עוד באותו היום.

ככל שהנאשם לא עמד בתנאים, הוא מובא לבדיקת ערבות תוך מספר ימים מצומצם.

גם הטענות המובאות בדו"ח בנוגע לאי ידיעת בני המשפחה כי מתקיים דיון בנוגע להארכת מעצר נסתרות במציאות. ראשית, לנוכח שיעורי הנוכחות הגבוהים של קרובי משפחה בדיוני המעצר. שנית, מאחר שנדירים הם המקרים, בהם נאשם אינו מיוצג בשלב המעצר עד תום ההליכים, כך שהסגור נמצא בקשר עם המשפחה.

למיטב ידיעתנו, הטענה כי קיים קושי לשלם את הערבויות לא הועלתה, לא מפיהם של נאשמים ואף לא על ידי סנגורים. עובדה היא כי ניתנות החלטות גם בשעות מאוחרות והערבויות משולמות עוד באותו היום. גם דרכי העברת השוברים לשב"ס מוכרות היטב לכל הצדדים להליך. ניתן להציג את שובר התשלום הן בבית המשפט בשעות הפעילות, והן בבית הסוהר 24 שעות ביממה. מכל

מקום קציני בתי המשפט זמינים לסייע לסנגורים גם מעבר לשעות הפעילות. כל העובדות האמורות פורטו בפני עורכי הדו"ח, שבחרו להתעלם מהן.

לסיכום, נציין, בניגוד לאשר נטען בדו"ח ללא בסיס, כי הליכי השחרור פשוטים ונהירים לכל באי בית המשפט, ובמיוחד לסנגורים המלווים את הנאשמים בכל ההליכים.

הסדרי טיעון

לא מוכר לנו מחקר אקדמי המבסס את הטענה כי בבתי המשפט הצבאיים נרקמים הסדרי טיעון בשיעורים חריגים מהמקובל (נפנה, עם זאת, למאמרם של לקח ודהאן, "שיעור הרשעות של 99.9% בישראל: האם המשפט מעוות או רק הסטטיסטיקה מעוותת?" דין ודברים ה (תש"ע-2010) וכן למחקר שנעשה על ידי מחלקת המחקר של הרשות השופטת "שיעורי הרשעה וזיכויים בהליכים פליליים" (פורסם במאי 2012) מהם עולה כי אין הבדל מהותי בשיעורי ההרשעה והזיכוי בין מערכת בתי המשפט הצבאיים באיו"ש לבין המערכת האזרחית).

יש לזכור עוד כי, למעט חריגים, כלל הנאשמים מיוצגים ע"י סנגורים, האמונים על ייצוג משפטי מקצועי. סנגורים אלה, העושים עבודתם נאמנה, שוקלים את סיכויי ההרשעה, ובהתאם לכך, מייעצים לנאשם האם טובתו היא להגיע להסדר טיעון או שמא עדיף לנהל את התיק על דרך ההכחשה ושמיעת ההוכחות.

מעבר לכך, המציאות מלמדת שתיקים נקבעים במהירות, זמן רב לפני שחלפה תקופת העונש הצפוי. עובדה היא כי מעטים הם המקרים בהם העונש הנגזר חופף את ימי המעצר, גם בתיקי קטינים, בהם הענישה אינה מחמירה. לא זו אף זו, אלא שהנתונים הסטטיסטיים בנוגע לזמן הממוצע הדרוש לסיום תיק, מלמדים כי אין מדובר בזמן ממושך (עיינו בדו"ח פעילות שנתי של בתי המשפט הצבאיים לשנת העבודה 2013, עמ' 19, שהועבר לבצלם ומצוטט בדו"ח. בדו"ח פורט כי תיק בקטגוריה של פעילות חבלנית עוינת מסתיים בממוצע תוך 6.7 חודשים, בעוד תיק הפרות סדר, מסתיים בממוצע תוך 4 חודשים).

יתרה מזו, השופטים מנהלים את יומניהם תוך מתן קדימות ברורה לתיקים בהם הנאשם עצור עד תום ההליכים, ובשים לב למהות העבירות ולעונש הצפוי. השופטים אף קשובים לבקשות הצדדים להקדים דיונים, בהתאם לצורך, במגבלות יומניהם.

יצוין עוד כי לנאשמים עומדת בכל עת הזכות להגיש בקשה לעיון חוזר בשאלת המעצר. בתי המשפט הצבאיים קבעו לא אחת כי התמשכות בלתי סבירה של ההליכים מהווה עילה לשחרור מן המעצר (ראו לדוגמא ע"מ 1712/10 **עוז נ' התוב"צ** (פורסם בנבו, 9.06.10) וע"מ 2780/12 **פלוגי נ' התוב"צ** (לא פורסם)).

לפיכך, הטענה הנטענת בדו"ח, ללא כל סימוכין, לפיה נאשמים מודים רק בשל העובדה שהם עצורים עד תום ההליכים, נטולת כל יסוד במציאות.

נתונים

הדו"ח מבקש להסתמך על נתונים המשקפים כביכול את פעילות בתי המשפט הצבאיים באיו"ש.

מעבר להערה המתבקשת כי לא ניתן להסיק כל נתון סטטיסטי אמין משבוע פעילות אחד בלבד, הרי שקריאה מדוקדקת של הנתונים המובאים מאפשרת להסיק מסקנות הפוכות משנטען. עורכי הדו"ח קובלים על שיעור המעצרים הגבוה. כפי שהוסבר, בד"כ בקשות למעצר עד תום ההליכים מוגשות בתיקים בהם העבירה מלכתחילה הינה חמורה ובעלת מאפייני מסוכנות גבוהים. ביתר המקרים התביעה אינה עומדת על המעצר. שנית, מציינים עורכי הדו"ח שבבתי המשפט המחוזיים עתרה התביעה למעצר עד תום ההליכים של 87.7% מהנאשמים. גם אם נניח שהנתונים לגבי בתי המשפט הצבאיים המפורטים בדו"ח נכונים, הרי שהם דומים לאלה של בית המשפט המחוזי (בעמוד 8 לדו"ח דובר על 90% מהתיקים בהם התביעה הצבאית ביקשה מעצר עד תום ההליכים). חמור מכך, הנתון של 90% בהם בית המשפט קיבל לכאורה את בקשת המעצר, אינו תואם את הנתונים המפורטים בטבלה, מהם עולה שרק ב-59 מתוך 86 בקשות התקבלה בקשת התביעה על ידי הערכאה הראשונה (אלה מהווים כ-71% מהבקשות, נתון דומה מאוד לנתון המפורט לגבי בית המשפט המחוזי).

בנוסף, גם הניתוח הסטטיסטי המופיע בחלק השני של פרק הנתונים הינו מוטה ולוקה בחסר ונבהיר זאת להלן. עורכי הדו"ח מציינים כי הועברו אליהם פרוטוקולים המתייחסים לארבעה חודשי דיונים, וכוללים 133 פרוטוקולים בהם ניתנה החלטה בנוגע למעצר עד תום ההליכים. עוד הם מציינים כי ב-75 מתוכם הייתה הסכמה של הסנגור למעצר. על כן, בית המשפט נדרש להכריע בשאלת המעצר שהייתה שנויה במחלוקת רק ב-58 תיקים. מתוכם, על פי הדו"ח, דחה בית המשפט את בקשת התביעה ב-24 מקרים. כלומר המדובר בשיעור של 41% בהם נדחתה בקשת התביעה למעצר. לא ברור כיצד נתון זה עולה בקנה אחד עם טענת מחברי הדו"ח למעצר אוטומטי.

הנה כי כן, הנתונים המפורטים בדו"ח ממחישים בצורה ברורה ובהירה כי בבתי המשפט הצבאיים באיו"ש מתקיים הליך משפטי הוגן ובלתי תלוי, המעניק הגנה רחבה לנאשמים. הטענה כי המדובר במנגנון פוגעני ואוטומטי היא טענת סרק, הנשללת על פי הנתונים המופיעים בדו"ח עצמו.

ואם לא די בכך, הרי שמסקנה זו מתחזקת לנוכח שיעורי ההתערבות הגבוהים של ערכאת הערעורים בעררי ההגנה (כפי שפורט בדו"ח, בשנת 2012 התקבלו 22% מעררי הסנגוריה, ועוד בשנת 2013 התקבלו 37% מעררי הסנגוריה).

לבסוף, נציין כי נמסר לעורכת הדו"ח שקיימת אפשרות לעיין בכל פסיקת בית המשפט הצבאי לערעורים באיו"ש באתרים משפטיים נגישים, דוגמת נבו. אף ניתן הסבר מפורט איך לאתר את ההחלטות בעררים על מעצר ושחרור. אולם, עורכי הדו"ח לא טרחו לפרסם נתונים סטטיסטיים המבוססים על החלטות אלה. ככל שעורכי הדו"ח ביקשו להצביע על נתונים מלאים, מצופה היה שיפיקו נתונים כאמור. העדרם מעלה בהכרח את השאלה, שמא נערכה הבדיקה ועורכי הדו"ח לא מצאו לנכון לפרסם את תוצאותיה.

סיכום

על אף שבתי המשפט הצבאיים באיו"ש פועלים במציאות ביטחונית מורכבת, הם אימצו אל דין האזור את עקרונות דיני המעצרים הנהוגים בישראל ואת הלכות בית המשפט העליון בתחום זה. כל אלה מיושמים, הלכה למעשה, באופן יומי, תוך שמירה הדוקה על זכויות החשודים

והנאשמים. בתי המשפט אינם מהססים להורות על שחרור, מקום בו אין מתקיימות הדרישות למעצר עד תום ההליכים, אם לנוכח היעדר תשתית ראייתית מספקת ואם כתוצאה מהיעדר עילה. בתי המשפט פועלים כל העת למצוא חלופות מעצר אפקטיביות, גם בהתחשב במגבלות הקיימות עקב הקושי לפקח אחר מלוי תנאי השחרור.

הדו"ח מתעלם לחלוטין מכלל הפסיקה האמורה. הוא מעלה טענות המלמדות על חוסר הבנה של ההליך הפלילי, או חמור מכך, על רצון מכוון להתאים בכל מחיר את המציאות למסקנה שנקבעה מראש. חמורה במיוחד העובדה כי נעשה שימוש מניפולטיבי בציטוטים חלקיים, תוך הוצאת הדברים מהקשרם, והכל מתוך מגמה לצייר תמונה מעוותת של המציאות. אף הנתונים החלקיים עליהם מבקשים עורכי הדו"ח להסתמך, מלמדים על שיקול הדעת העצמאי של בתי המשפט וסותרים את הטענה המרכזית של מעצר כמעט אוטומטי. ושוב, מצביעים הנתונים על כך שבתי המשפט הצבאיים פועלים באופן דומה, עד זזה, להלכות הנהוגות במערכת בתי המשפט הישראלית.

הטענות בדבר אילוץ הנאשם לחתום על הסדרי טיעון כתוצאה ממעצרו עד תום ההליכים ועל עיקור תכלית ההליך השיפוטי, לא רק שאינן מבוססות במציאות, אלא הן נסותרות מיניה וביה, לאור נתונים שהיו בידי הארגון בזמן כתיבת הדו"ח.

נוכח האמור, מתבקשת המסקנה כי הדו"ח לא נכתב מתוך רצון לשקף מציאות, אלא מתוך מגמה ברורה לפגוע במערכת בתי המשפט הצבאיים באיו"ש ובצה"ל.

על רקע העדר בסיס עובדתי ובשים לב לפגמים החמורים שנפלו ב"מחקר" שנערך לקראת חיבור הדו"ח, המלצתנו החמה לארגון כי מסמך זה, שאינו מכבד את כותביו, ייגנז.

מדור	פניות	הציבור
חטיבת צבא	דובר ההגנה	צה"ל לישראל